GAZETA TRANSILVANIEĬ.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE IN FIECARE DI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése luni 6 fior., pe trei luni 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

ANULŬ L.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţi.

ANUNCIURILE:
O seriă garmond 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisori nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

№ 237. Joi, 29 Octomvre (10 Noemvre). 1887.

Braşovŭ, 28 Octomvre 1887.

Ungurii din delegaţiune suntŭ cuprinşĭ de sentimente opuse faţă cu guvernulŭ comunŭ. Ministrului de esterne Kalnoky îi votézà încredere, ér ministrului comunŭ de rĕsboiu Bylandt-Rheidt suntŭ dispuşĭ a'i refusa „deocamdată“ douĕḑecĭ de milióne din creditulŭ cerutŭ.

S'a şi lăţitŭ sgomotulŭ, că ministrulŭ de rèsboiu comunŭ va demisiona. Acésta o arŭ dori Ungurii, dér este încă mare întrebare décă li se va şi împlini dorinţa. Căcĭ contele Bylandt-Rheidt se bucură de mare încredere din partea cercurilorŭ înalte militare şi în cestiunile privitóre la administraţia de rĕsboiu cercurile influente din Viena totdéuna au fostŭ mai sensibile şi mai puţinŭ înclinate spre transacţiunĭ.

Causa, pentru care Ungurii din delegaţiune nu suntŭ mulţămiţĭ cu actualulŭ ministru de rĕsboiu, este în prima liniă refusulŭ categoricŭ alŭ acestuia de a satisface dorinţelorŭ lorŭ cu privire la întroducerea limbei maghiare în armată. Contele Bylandt-Rheidt nu cunósce pentru armata comună o limbă de statŭ maghiară, elŭ cunósce numai o „Armeesprache“ germană şi nu găsesce altă modalitate spre a uşura întrarea junimei maghiare în corpulŭ oficerescŭ alŭ armatei comune, decâtŭ învĕţarea limbei germane din parte-i. S'a mai plânsŭ ministrulŭ Bylandt, înaintea comisiunei pentru armată a delegaţiunei ungare, că armata comună nu este populară şi în Ungaria, cum este în Austria.

Limbagiulŭ hotărîtŭ alŭ contelui Bylandt-Rheidt în cestiunea limbei dă ocasiune foilorŭ oposiţionale unguresci de a lovì în regimulŭ tiszaistŭ. „N'ar fi cutezatŭ mai nainte“ — ḑice „Pesti Napló“ — sĕ vorbéscă astfelŭ ministrulŭ de rĕsboiu comunŭ înaintea acelui corpŭ, care faţă cu elŭ representă Ungaria, dela care îşĭ primesce armata plata ei şi dela care şi acum se cere unŭ creditŭ estraordinarŭ de douĕḑecĭ de milióne.... Dér acum cei din Viena nu se mai temŭ de nimicŭ, ei cunoscŭ pe Tisza şi posiţiunea Ungariei sub guvernulŭ sĕu şi étă aşa îlŭ preţuescŭ.... Ungaria nu le impune lorŭ, cum le-a impusŭ dela 1848—1875. De aceea vorbescŭ ei aşa. Mai de demultŭ vorbeau aşa la spatele nóstre, acum ne vorbescŭ în faţă. Puterea lui Tisza este slăbiciunea Ungariei; lorŭ le trebuesce unŭ Tisza puternicŭ şi o Ungariă slabă, acela ca sĕ-i servéscă, ér acésta ca sĕ o facă sclavă. Ungaria o consideră ei ca o provinciă..... acésta e adevĕrulŭ lucrului“.

Şi ce a rĕspunsŭ comisiunea delegaţiunei ungare la acéstă „ne mai auḑită pretenţiune“ a ministrului Bylandt? A luat'o la cunoscinţă, esprimându-şĭ numai dorinţa ca „pe câtŭ va fi cu putinţă“ ministrulŭ sĕ ia în consideraţiă dorinţa „naţiunei“, în privinţa limbei în armată.

„Poftimŭ constituţionalismŭ tiszaistŭ“ — esclamă „Pesti Naplo“ indignatŭ. — Aşa se încuragéză adversarii Ungariei şi aicĭ acasă voiescŭ sĕ ne facă sĕ credemŭ, că véḑa Ungariei dinaintea străinătăţii a crescutŭ, pentru-că Tisza Kalman este de 12 anĭ ministru!“

Cu totulŭ altfelŭ este disposiţiunea delegaţilorŭ ungurĭ faţă cu ministrulŭ de esterne Kalnoky. Ei nu mai află cuvinte destule spre a aproba politica lui esterióră. Chiar şi contele Andrassy, care în anii trecuţĭ era mai reservatŭ, a aprobatŭ atitudinea contelui Kalnoky ḑicêndŭ că s'a ţinutŭ în modŭ fidelŭ de programa sa.

In espunerea sa, făcută înaintea comisiunei pentru afacerile esterióre a delegaţiunei ungare, contele Kalnoky a accentuatŭ în deosebĭ „politica de pace ce o pórtă împreună Austro-Ungaria şi Germania“ şi a atinsŭ şi alăturarea „mai strînsă“ a Italiei la acéstă politică.

S'au adusŭ multe elogiurĭ acestei „politice de pace“ în discusiunea ce a urmatŭ espunerei ministrului Kalnoky. Dér cum se presentă în realitate acéstă alianţă de pace, care suntŭ deocamdată efectele ei practice?

La acésta delegaţii ungurĭ nu s'au gânditŭ séu, mai nemeritŭ ḑisŭ, n'au voitŭ sĕ se gândéscă. Şi totuşĭ ce suntŭ miliónele lui Bylandt Rheidt pe lângă pierderile marĭ, cu care ne ameninţă, în acéstă stare de „pace“ şi de „amiciţiă“ cu Germania, politica economică a lui Bismarck?

Fórte bine caracteriséză o fóiă din Viena raporturile monarchiei nóstre cu Germania, ḑicêndŭ: *„amicĭ în rĕsboiu — inimicĭ în timpŭ de pace“*.

Pre când în delegaţiunĭ se aducŭ elogiurĭ politicei lui Kalnoky, guvernulŭ germanŭ se pregătesce a urca vama pentru tóte productele economice în aşa mĕsură, încâtŭ acéstă urcare este aprópe sinonimă cu o *oprire totală a importului de cereale străine în Germania.*

Deocamdată acéstă mĕsură s'a discutatŭ numai în sînulŭ consiliului economicŭ germanŭ, dér guvernulŭ germanŭ a şi datŭ de scire că o sprijinesce. In numitulŭ consiliu s'a propusŭ ca în privinţa Austro-Ungariei sĕ se facă óre-carĭ esceptiunĭ, concedându-se importulŭ de cereale de aicĭ înaintea importului din alte state, dér acésta propunere a caḑutŭ şi astfelŭ Austro-Ungaria este pusă pe acelaşŭ piciorŭ cu celelalte state şi suntŭ lovite şi interesele ei economice în modulŭ celŭ mai sêmţitorŭ, căcĭ nicĭ ea nu va mai puté esporta în Germania productele sale.

„Rĕsboiu în timpŭ de pace.“ — Póte sĕ fiă bună politica contelui Kalnoky, dér ce fructe de pace va culege monarchia nóstră şi mai alesŭ partea de dincóce a ei, care trăiesce numai din agricultură, décă va fi încinsă de tóte părţile cu rĕsboiu vamalŭ?

Din delegaţiunĭ.

In şedinţa dela 5 Noemvre a comisiunei delegaţiunei ungare pentru afacerile esterne s'a vorbitŭ despre situaţiunea din afară.

Raportorulŭ Max *Falk* constată că până acum s'a susţinutŭ pacea, că raportulŭ cu Germania a devenitŭ mai intimŭ, că şi Italia s'a alăturatŭ la alianţă, pe care şi Anglia o privesce cu bunăvoinţă. Propune sĕ se esprime aprobarea politicei esterne de până acum a monarchiei şi conducĕtorului ei sĕ i se esprime recunoscinţă.

Contele Iuliu *Andrassy* nu póte preţui din destulŭ alăturarea Italiei la cele douĕ puterĭ centrale. Dér cum sĕ se aducă dorinţele Bulgarilorŭ în consonanţă cu tractatele? Resolvarea acestei cestiunĭ nu atêrnă numai de noi, ci noi şi pacea europénă are urgentă nevoiă de o astfelŭ de resolvare. Starea actuală înarmată înghite miliarde şi abia e mai puţinŭ rea decâtŭ rĕsboiulŭ, pe care vremŭ sĕ-lŭ evitămŭ. Intrébă pe contele Kalnoky, cum îşĭ cugetă o resolvare definitivă? Are de gândŭ sĕ influinţeze ca sĕ fiă recunoscutŭ prinţulŭ alesŭ de poporulŭ bulgarŭ? Căcĭ prin nerecunóscerea lui s'arŭ încuragia duşmanii făţişĭ şi ascunşĭ ai unei stărĭ definitive in Bulgaria. Altă întrebare e, cum înţelege ministrulŭ de esterne articululŭ III din tractatulŭ din Berlinŭ? Are nevoiă alegerea prinţului de aprobarea tuturorŭ puterilorŭ? Trebue sĕ fiă aprobarea colectivă orĭ se póte da de fiecare putere separatŭ?

Ministrulŭ de esterne *Kalnoky* ḑice că discursulŭ tronului indigetéză cum are sĕ se resolve cestiunea bulgară. Acéstă resolvare va afla, după convingerea sa, aprobare generală. *O intervenţiune a unei singure puterĭ în cestiunea bulgară are sĕ fiă*, şi după a nóstră părere, *necondiţionatŭ eschisă.* Trebue sĕ se considere ca o isbêndă însemnată că intervenirea streină a fostŭ împedecată până acum şi va fi, cum speră, pentru totdéuna. Privitorŭ la prinţulŭ de Coburg, declară că n'a fostŭ candidatŭ austro-ungarŭ. Elŭ a cerutŭ numai sfatŭ şi ministrulŭ i a enumĕratŭ greutăţile ce-i stau inainte. Prinţulŭ n'a obţinutŭ aprobarea Porţii şi a puterilorŭ pentru suirea sa pe tronŭ, dér elŭ s'a dusŭ în Bulgaria ca candidatŭ alŭ Bulgarilorŭ, şi acésta'i asigură o posiţiune mai tare, decâtŭ décă ar fi sprijinitŭ de vre-o putere singuratică.

Articolulŭ III alŭ tractatului din Berlinŭ asigură Bulgariei dreptulŭ de liberă alegere, dér cere şi consimţĕmêntulŭ Porţii şi recunóscerea puterilorŭ. De acolo reese clarŭ, că poporulŭ bulgarŭ îşĭ póte alege liberŭ pe principele şi alegerea mai corĕspunde tractatului şi prin aceea, că principele alesŭ nu aparţine nicĭ unei dinastii a marelorŭ state europene. Dér consimţĕmêntulŭ Porţii e o condiţiune espresă. E necesară şi aprobarea tuturorŭ puterilorŭ.

Că ce vomŭ face în viitorulŭ celŭ mai apropiatŭ în privinţa Bulgariei, nu potŭ rĕspunde amĕrunţitŭ. Punctulŭ de stadiu ce l'amŭ luatŭ e, că recunóscemŭ guvernulŭ bulgarŭ ca esistândŭ *de facto;* dér *nu putemŭ sĕ recunóscemŭ aḑĭ pe prinţulŭ ca pe unŭ principe ce se află legalŭ pe tronulŭ bulgarŭ*, aşa dér amŭ evitatŭ până acum raporturile oficiale cu elŭ.

Ce privesce cestiunea bulgară ca elementŭ de neliniştе, nu negŭ că ea forméză unŭ isvorŭ de nelinişte în situaţiunea generală. Dér totŭ nu e cestiunea bulgară punctulŭ celŭ mai esenţialŭ alŭ acestei nesigurante şi singurulŭ motivŭ, care ne constringe la opintirĭ aşa de estraordinare. Nu e bine pentru unŭ ministru sĕ profeţéscă şi nicĭ n'ar profeţi, dér crede că Austro-Ungaria şi Germania cu politica lorŭ de pace au făcutŭ o propagandă binecuvêntată şi că alipirea Italiei, care s'a esprimatŭ şi mai pregnantŭ în situaţiunea actuală, precum şi identitatea ţelurilorŭ ce guvernulŭ englesŭ le împărtăşesce cu noi şi care ne face sĕ sperămŭ cu óre-care siguranţă şi din acéstă parte la unŭ sprijinŭ alŭ politicei nóstre pacînice în Orientŭ suntŭ de a se socoti ca cei mai îmbucurătorĭ factorĭ ai situaţiunei actuale.

Ministrulŭ amintesce în fine, că totdéuna s'a silitŭ *sĕ întreţină cu Rusia raporturĭ amicale* pe câtŭ se póte, precum şi putemŭ desemna aḑĭ aceste raporturĭ ca amicale. Nu renunţă la speranţa, că Rusia se va apropia mai multŭ, decâtŭ cum este aḑĭ casulŭ, de nisuinţele pacînice şi conservatóre ale puterilorŭ centrale, şi că cu acestŭ mare şi puternicŭ vecinŭ vomŭ rĕmâné pe unŭ piciorŭ, care oferă pe viitorŭ ambelorŭ popóre o linişte mai mare. Elŭ celŭ puţinŭ nu va renunţa la aceste nisuinţe, care nu numai suntŭ compatibile cu interesele monarchiei, ci suntŭ aprópe o condiţiune principală pentru restabilirea unei stărĭ pacînice în Europa.

Maghiarisare.

Sub titlulŭ „Copii slavĭ de maghiarisatŭ în Oradea-mare“ scrie oficiosulŭ „Nemzet“ în Nr. 304 dela 5 Noemvre n.:

Precum amŭ amintitŭ deja, se aducŭ de multe orĭ din comitatulŭ Trencinŭ copii slavĭ în Ungaria de josŭ, spre a-i maghiarisa. Dintre aceştia, precum scrie „Szabadsag,“ se aducŭ mulţĭ în Oradea mare şi în comitatulŭ Bihorului. Fişpanulŭ br. Iosef Döry comunică viceşpanului Andreas Beöthy, că copii slavĭ din Trencinŭ destinaţĭ pentru comitatulŭ Bihorŭ pornescŭ aḑĭ în 4 şi membrulŭ oficiului orfanalŭ, care-i însoţesce, va încunosciinţa telegraficŭ şi pe fisolgăbirĕi, ca sĕ îngrijéscă pentru primirea şi plasarea copiilorŭ slavĭ destinaţi cercurilorŭ lorŭ. Copii se vorŭ adăposti la acei locuitorĭ, carĭ s'au oferitŭ deja mai nainte pentru primirea lorŭ. Numitulŭ ḑiarŭ citéză unŭ şirŭ lungŭ de cetăţenĭ de aceia, carĭ s'au declaratŭ gata a cresce şi educa astfelŭ de copii, carĭ *dorescŭ* a se maghiarisa.

Ce barbariă! Şi cum voescŭ sĕ scuse acéstă barbariă: că d o r e s c ŭ copii a se maghiarisa!

SCIRILE ḐILEI.

In urma observaţiunei nóstre, ce amŭ făcut'o că e céртă în familiă, cu privire la aserţiunea lui „Magyar Föld“, că adecă *imoralitatea* este cu atâtŭ mai mare în ţéra nóstră, cu câtŭ te apropii mai multŭ din Budapesta spre marginele ţĕrei de cătră noi, „Kolozsvár“ se întórce dela părerea de mai nainte şi admite ca posibilă aserţiunea lui „Magy. Föld“, dér adauge: „Nu trebue

însě sě se trécă cu vederea, că dela Budapesta încóce treptată cresce populaţia valahă; se lărgesce zona influenţe' Gazetei, Tribunei şi Luminatorului, în urma cărora credemŭ, fără dovada Gazetei şi consoţilorŭ ei, că esistă în părţile nóstre acelŭ »moral insanity.“ Acésta însě dovedesce mai pe susŭ de tóte chiar necesitatea „Kulturegylet“-ului în părţile acestea.“ — Nu domnesce, dér începe a domni acelŭ „moral insanity“, graţiă »culturei« maghiare, amestecului cu Ungurii şi, ca sě ne servimŭ de espresiunea lui „Kolozsvar“, zonei de influinţă a celorŭ cu cultura banchetelorŭ.

—x—

Ministrulŭ unguresců de culte şi instrucţiune publică a ordonatŭ autorităţilorŭ judecătoresci din Budapesta, ca sě nu mai priméscă în funcţiunile statului juriştĭ universitarĭ ca diurniştĭ, pentru-că prin acésta se întrerupŭ dela cercetarea regulată a órelorŭ de propunere.

—x—

Dintr'unŭ altŭ raportŭ, ce ni-se trimise cu privire la adunarea din *Năsĕudŭ* a reuniunei învěţătorilorŭ români din fostulŭ districtŭ alŭ Năsĕudului, numită »*Mariana*“, mai aflămŭ, că pe lângă d-lŭ profesorŭ *Gregoriu Pletosŭ*, şi-a câştigatŭ merite d-lŭ *Iuliu Popŭ* prin nisuinţa ce şi-a dat'o pentru instruirea învěţătorilorŭ în arta cantului. Dênşii au ţinutŭ cu învěţătorii unŭ cursŭ specialŭ de 8 dile, în care li s'au datŭ învěţătorilorŭ esplicaţiunile adevěrate ale texturilorŭ dela cântările liturgice şi mai multe din ele, fiindŭ diformate, s'au readusŭ la melodia lorŭ originală; li-s'au făcutŭ cunoscute şi unele melodii nouě din aceste cântărĭ, s'au regulatŭ pe note şi melodiile unorŭ cântărĭ lumescĭ precum, „Cântecŭ ostăşescŭ“, „Cânteculŭ gintei latine“ etc Succesulŭ acestui cursŭ, ne dice raportorulŭ, a fostŭ admirabilŭ.

—x—

Pentru părţile mai interne ale Ardealului, luna lui Noemvre nou pare a fi mai multŭ o lună de primăvéră decâtŭ de tómnă. Pe la Sibiiu, cum scrie „Kolozsvár«, arborii au începutŭ a încolţi, unii pomĭ au înfloritŭ, şi — ceea ce este mai de miratŭ — la mesele unorŭ domnĭ se servescŭ fragĭ (căpşune) marĭ, frumóse şi bine cópte, crescute în straturile din grădinĭ.

—x—

Bancnotele de câte 10 fl. v. a. cu data 15 Ianuarie 1863 se mai primescŭ numai până la 31 Decemvre 1887 spre a fi schimbate şi anume la cele două institute principale din Viena şi Pesta. La filiale se primescŭ numai la cerere deosebită cu încuviinţarea consiliului generalŭ alŭ băncii austro-ungare. Dela 31 Decemvrie 1887 nu se mai primescŭ de locŭ spre schimbare astfelŭ de bancnote.

—x—

După unŭ sgomotŭ înregistratŭ de „P. Ll.«, Maiestatea Sa a permisŭ sě se priméscă într'o *academiă militară austriacă* dece *cadeţi bulgarĭ*. „P. Ll.“ face „mare cestiă politică“ din asta, dér fără nicĭ unŭ dreptŭ. Guvernulŭ bulgarŭ a cerutŭ mai ântêiu, încă de multŭ, guvernului românŭ sě priméscă cadeţĭ bulgarĭ în scóla militară superióră din Bucurescĭ, dér a refusatŭ şi rěu a făcutŭ după părerea nóstră.

—x—

Se scrie din Budapesta: *In mai multe localităţi dintr'unŭ comitatŭ de dincolo de Tisa* se întêmplau de mai multă vreme *casurĭ de mórte neexplicabile:* bărbaţĭ în flórea vêrstei se stingeau fără veste, lăsându astfelŭ o mulţime de věduve. Acestŭ faptŭ atrăgêndŭ atenţia autorităţilorŭ, s'a ordonatŭ o anchetă şi s'a doveditŭ că multe femei tinere îşĭ otrăviau bărbaţii, ca sě le ia averile şi sě trăéscă după pofta inimii. Până acum s'au arestatŭ 87 de věduve din 18 sate diferite. *Numěrulŭ bărbaţilorŭ otrăviţi se dice că se urcă la 250.* Intr'unŭ satŭ s'a arestatŭ şi baba, care prepara şi vindea cu banĭ bunĭ otrava întrebuinţată de tinerele criminale. Baba Rinduşa, aşa se numesce bětrâna vrăjitóre, e o ţigancă ungurécă; ea pregătea otrava din opiu şi juscuiamŭ. Gendarmii abia au putut'o scăpa din mijloculŭ mulţimii furióse, care voia numai decâtŭ s'o omóre cu pietre.

—x—

In 2 Noemvre n. poliţia din *Cluşiu* a avutŭ la înfăţişare *44 de pungaşĭ.* După ce i a ţinutŭ în casă de corecţiune, ca sě se odihnéscă şi sě'şĭ recreeze puterile, i-a escortatŭ în ţinuturile lorŭ. — Fericitŭ mai e oraşulŭ Kulturegyletului!

—x—

In *Alba-Iulia,* fiulŭ locuitorului *George Cirlea* jucându-se cu puşca tată-sěu, care era încărcată, şi puşca slobodindu-se rănĭ de mórte pe servitorulŭ din casă.

—x—

In *Alba Iulia* se încăerară la bătaiă infanteriştĭ din regim. 62 cu infanteriştĭ din reg. 50. Causa a fostŭ o fată dela cantină (cârciuma şi prăvălióră militărescă).

—x—

Pe când pressa francesă dedea cele mai micĭ aměnunte asupra afacerii Caffarel şi C-nie, guvernulŭ germanŭ făcea tóte chipurile a ascunde o afacere, în care e *compromisă onórea armatei germane.* E cu neputinţă a se afla aměnunte exacte asupra acestei afacerĭ. Ancheta se face în secretŭ. Până acum se scie numai atâta că admiralulŭ Pirnez, unulŭ din cei mai bunĭ oficerĭ ai marinei germane, şi doi căpitanĭ de vasŭ au fost puşĭ în disponibilitate. Se anunţă, că în curêndŭ vorŭ fi puşĭ în disponibilitate şi alţĭ oficerĭ.

—x—

Din comitatulŭ *Solnocŭ-Dobêca* ni-se comunică, că d-lŭ *Gregoriu Puşcariu*, fostulŭ preotŭ din Betlénŭ, fù înaintatŭ în decursulŭ lunei lui Octomvre la rangulŭ de *administratorŭ protopopescŭ* peste tractulŭ *Ciceu-Cristurului.*

„Fóia bisericéscă şi şcolastică“, organŭ alŭ provinciei metropolitane gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraşŭ, apare în Blaşŭ la 1 şi 15 s. n. a fiă-cărei lunĭ; costă pe anŭ 6 fl. Redactorĭ: dr Ioanŭ Raţŭ şi Alesandru Uilăcanŭ. Nr. 3 dela 1 Noemvre conţine: Conferenţele pastorale, de dr. Ioanŭ Popŭ — Indrumărĭ pentru păstorii sufletescĭ, prelucrare de Titŭ Budu. — Ceva despre fabula papisei Ioana, de dr. Victorŭ Szmigelskĭ. — Revistă. — Pregătiri la scriptologiă, de G Munteanu — Ortoepice, de Al. Viciu. — Geometria în şcóla poporală, de V. G. Borgovanŭ. — Din istoria literaturei romane. — La tómnă; De ce plângĭ tu codrule (poesii) de Traianŭ H. Popŭ, — Corespondenţă, de R. Simu, — Colera găinelorŭ. — Luminarea cu petroleu pretinde grijă mare, de Al. Uilăcanŭ.

—x—

Scólă de statŭ în comună românéscă.

Din comitatulŭ Bihorului, Octomvre 1887.

Comuna Drăgescĭ (Drág-Cseke) situată în drumulŭ de ţéră, care merge dela Oradea la Beiuşiu, în depărtare de 22 chilometri de Oradea, e curatŭ românéscă cu escepţiunea notarului, a şpanului dominalŭ şi a evreului arendatorŭ; poporaţiunea e întrégă gr. cath. şi aparţine diecesei gr. cath. de Oradea mare; dér, durere, *confessiunea nu şi-a pututŭ susţinea scóla*, şi prin urmare deja de vre-o 5 anĭ s'a sistemisatŭ în ea o scólă de statŭ, carea îşĭ are loculŭ în casa notarială.

Scimŭ că în scólele de statŭ nu se propune şi învaţă limba maternă a poporului, ci numai limba „oficiósă a statului“, ba putemŭ dice că nicĭ că se învéţă altceva, fiindŭ scopulŭ lorŭ maghiarisarea cu totŭ preţulŭ.

Anulŭ trecutŭ âmblândŭ prin acea comună, doi copilaşĭ românĭ, între 7–8 anĭ, mě salutară pe stradă cu ,jo napot« Eu îi întrebai: „da nu sunteţĭ voi românĭ? îmĭ rěspunseră: ba da »suntemŭ românĭ.“ — „Apoi pentru ce nu diceţĭ voi „diua bună;« „Rěspunsŭ: „pentru că astfelŭ ne învéţă în scólă.« Intre acestea Teodorŭ N... locuitorŭ în acelŭ satŭ, cu carele stătusemŭ la vorbă, îmĭ dice: „Nu te mira, D-nule, că copii noştri dau bineţe unguresce pe uliţă, când şi părinţilorŭ le dicŭ venindŭ şi mergêndŭ d'acasă ,jo napot“, nouě părinţilorŭ carĭ nu scimŭ unguresce.“ — »Bine frate! apoi cum se întêmplă acésta?« — »Se întêmplă Domnule aşa, că astfelŭ le poruncesce învěţătorulŭ şi notarulŭ; apoi ne mai măgulesce cu cuvinte frumóse, sě învěţămŭ limba ţěrei, sě ne inţelégă domnii şi diregětorii, aşa vomŭ fi plăcuţĭ, vomŭ fi ascultaţĭ, ne vorŭ pune slujitorĭ pe la varmeghiă şi drumulŭ de ferŭ; dér vedeţĭ décă nu sciţĭ unguresce, nicĭ haiducŭ la varmeghiă, nicĭ străjĭ (bakterĭ) la calea ferată nu puteţĭ fi.“

Mai puseiu o întrebare: „Apoi mergŭ copii voştri la acea scólă?« Imĭ rěspunse: „Mergŭ, D nule, că i ducŭ; până ce aveamŭ scólă românéscă, nimenĭ nu stăruia, nu silea dupě prunci sě mérgă; dér de când e scolă ungurésca, âmblă din casă în casă cu bâta după ei.“ — „Dér apoi, Todore alŭ meu, duce-i învěţătorulŭ pe copii la biserica vóstră, şi învéţă-i sě cetéscă apostolulŭ? — „Nu e pomană D nule!« — „D'apoi ce face preotulŭ şi protopopulŭ vostru? — „Preotulŭ nu póte face nimicŭ de sěrăciă; ér protopopulŭ e împedecatŭ de bogăţiă.“ — „Bine, bine! d'apoi Vlădicia? Aia nu o cunóscemŭ, Domnule!....“

Mě despărţiiu de Tódeřŭ cu mângăerea, că da-va D-deu şi mai bine, trece-va şi acestŭ pohoiu (rěvěrsătură de apă) şi vorŭ rěmânea petrile curate.

Mai târdiu, respective ěstimpŭ, m'am informatŭ că Senatulŭ scolasticŭ pentru scóla acésta este constituitŭ din plebanulŭ rom. cath. dela Ceica, notarulŭ localŭ, unŭ rabiatŭ, şi ginerele sěu, slujbaşŭ la calea ferată, toţĭ trei ungurĭ şi patrioţĭ patentaţĭ — póte cugeta orĭ şi care Românŭ, că copii de Românŭ ajunşĭ pe mâna ăstorfeliu de ómenĭ ce potŭ invěţa? anume sě-şĭ urască limba şi biserica sa, şi sě prémărésca pe Dumnedeulŭ Maghiarilorŭ, sě se lapede de tatălŭ lorŭ şi muma lorŭ, cu carĭ nu potŭ vorbi unguresce.

Combinândŭ întêmplările istorice şi a popórelorŭ, vědŭ o mare aseměnare între starea Bulgarilorŭ înainte de 1877 şi a nóstră de acuma; dér Dumnedeu nu i-a lăsatŭ. Stăruinţa de a maghiarisa cu forţa, ba precum spunŭ unii şi cu furcile (popa catolicŭ dela Vaskob a disŭ: akasztófával is magyarositunk) va avé asemenea resultate, căcĭ sciutŭ este: că acela se pedepsesce mai tare, carele lucră în contra legilorŭ naturei.... opinionum comenta delet dies, naturaeque judicia confirmat...

Dér adevěrulŭ că rěulŭ trebue sě aducă rěu, (das Fluch des Böses ist, das nur Böses gebähren muss) nu întârdià multŭ; cinstitulŭ senatŭ şcolarŭ (socru şi ginere) a începutŭ a globi pe părinţii pruncilorŭ pentru-că pruncii nu mai vreau se âmble la scólă; abună-sémă s'a ingre-

---

(3.) FOILETONU.

LOGOFĚTULŬ MATEI

NOVELĂ.

Frumosŭ este Bărăganulŭ Ialomiţei în timpulŭ verei. O câmpiă întinsă, care parcă nu mai are sfârşitŭ.

Icĭ e plinŭ câmpulŭ de clăi, de ţi-se pare că vedĭ o armată împrăştiată în tóte părţĭ; dincolo vedĭ rěstavurĭ de porumbŭ, singurile pădurĭ ale Bărăganului, din care nu se vede călăreţulŭ drumaşŭ.

Diminéţa te întêmpină cu rěcórea sa şi până a nu rěsări sórele, vedĭ cârdurile de gâşte sělbatice, de cocorĭ mândri, de simţitóre dropii şi de alte paserĭ şi păserele, eşindŭ din Baltă şi luândŭ drumulŭ cătră câmpŭ, ca sě'şĭ umple guşile cu grâu, cu porumbŭ crudŭ şi cu earbă prôspětă crescută prin miriştĭ.

Aerulŭ e plinŭ de viéţa ce o facŭ pasěrile, ér' drumeţulŭ, mergêndŭ în calea sa, ridică sute de prepeliţe de sub meiurĭ, astfelŭ încâtŭ celŭ ce ântâiaşĭ dată se află pe Bărăganŭ, nu arareorĭ perde din gândŭ propunerea ce şi-a făcut'o, şi impresionatŭ de mişcarea din natură, uită de puşcă, uită de vênatŭ, uită de sine.

Ferbinţéla cresce din ce în ce; érba se uscă, căldura jócă décă te uiţĭ pe désupra spicelorŭ, distanţele te'nşélă, şi seceta dă nascere la mii şi mii de ocheane*), carĭ îţĭ înfăţişézǎ în aerŭ cele mai ademenitóre priveliştĭ.

Musca te pişcă în faţă, după ce sórele ţĭ-a prăjitŭ pelea, şi după ce prafulŭ ţĭ a astupatŭ porii şĭ ţĭ-a uscatŭ gâtulŭ şi plumânile.

Stai sě ameţescĭ de căldură şi te uiţĭ în drépta şi în stânga după vre-unŭ puţŭ ca sě-ţĭ udĭ gâtlejulŭ aprinsŭ de ferbinţélă. Puţurile suntŭ rare în Bărăganŭ dér când dai de unulŭ, şi după ce te-ai obositŭ scoţêndŭ burdufulŭ greu, guştĭ cu poftă şi sorbĭ lacomŭ apa cea rece scósă din adêncime de speriatŭ.

Incetulŭ cu încetulŭ sórele cade, căldura slăbeşce, vêntulŭ adie şi vine rěcórea serei, care îţĭ priesce multŭ mai multŭ decâtŭ rěcórea de diminéţă.

Gâştele şi cocorii, carĭ s'au adăpatŭ la prândŭ din „Gâlăţui“, apucă ér' drumulŭ cătră „Baltă“, umplêndŭ aerulŭ de strigăte, şi în şirurĭ regulate se lasă în „Iezerulŭ Călăraşilorŭ“, pe care îlŭ întunecă cu mulţimea.

Cărăuşii, când trecŭ prin Bărăganŭ, nu se impresionézǎ de nimicŭ din câte am spusŭ; ei se bucură décă potŭ conăci undeva până a doua di, ca sě plece, de cu zorĭ, la Călăraşĭ.

Cum se va fi întêmplândŭ séu ce va fi pricina, nu interesézǎ pe nimenea, destulŭ însě, că de câteorĭ drumeţii trecŭ pe la moşia X, îĭ apucă ostenéla; obosescŭ ei, obosescŭ caii, uneorĭ se strică róta séu se rupe osia şi astfelŭ vrêndŭ nevrêndŭ séu pentru una séu pentru alta conăcescŭ în satŭ, conăcescŭ la cârciuma Răditei.

*
* *

Dér ce ne pasă nouě de Bărăganŭ séu de oboséla drumeţilorŭ! Astădĭ e Dumineca şi la Rădiţa e jocŭ.

A mai fostŭ la Rădiţa jocŭ, a mai fostŭ şi logofětulŭ la horă, cu tóte acestea adĭ e o di mare.

Nu-i mare pentru că vine şi logofětulŭ la Rădiţa, ci este mare pentru că logofětulŭ a jelitŭ pe mamă-sa şi acum n'o mai jelesce.

IV.

Joculŭ era la cârciuma Rădiţei şi p'acolo nimenea nu se încerca a întreba de ce este joculŭ tocmai la ea, de ce nu este airea, de ce nu este la altă cârciumă, pentru că mai suntŭ două în satŭ.

Nimenea nu întreba, cu tóte astea toţĭ sciau.

Erau trei Ţiganĭ, unulŭ cu lăuta, altulŭ cu cobza, ér alŭ treilea, celŭ mai bălanŭ între ei, sufla în naiu pe prăpădite.

Cum cântau Ţiganii, e lucru de a doua mână. Săteniloru li-se părea că ei cântă bine şi jucau cu chefu de parcă de multŭ nu mai fusese la jocŭ.

Erau mulţĭ la Rădiţa.

Tinerele cojence cu papucĭ cu panclicuţe roşii séu albastre, cu rochii de stambă, în cămeşĭ subţirele de pânză crétă, în capŭ cu cârpe albe străvedii, cu mărgele la gâtŭ, cu brăţărĭ de aramă séu de sticlă la mânĭ,

---

*) *Ocheanŭ* numesce poporulŭ orĭ-ce apariţiune iscată în urma refracţiunei atmosferice, precum fata morgana şi alte apariţiunĭ de felulŭ acesta.

toşatŭ de darulŭ ce li se înfunda cu forţa; notariulŭ şi ginere-sĕu a escrisŭ în véra anului curinte asupra aloră 200, ḑi: două sute de părinţĭ, glóbe dela 2—3 florinĭ până la 10 fl., taxa fiindŭ croită după starea materială a fie-căruia; şi fiindŭ că părinţii n'au voitŭ sĕ plătéscă, a scosŭ dela fiă-care zălóge, şi le-a dusŭ la casa notarială, cu scopŭ de a-le vinde în licitaţiune.

Vĕḑendŭ bieţii ómenĭ că nu e glumă, şi că déca se va scóte dela fiă-carele în calculŭ rotundŭ numai câte 3 fl. va fi storsŭ satulŭ cu 600 fl., au alergatŭ a Oradea-mare la fiscalulŭ Stefanŭ T..... împuternicindu-lŭ sĕ facă paşii necesarĭ pentru a fi scoşĭ din gura leului. Numitulŭ advocatŭ (ungurŭ) a făcutŭ plânsóre la inspectorulŭ şcolarŭ Sipos Orban, carele a redusŭ glóbele la câte 50 cr. de persónă; ordinaţiunea în acestŭ înţelesŭ s'a spedatŭ senatului scolarŭ, dér veḑĭ bine, senatulŭ n'a vrutŭ sĕ se lase de hotărîrea lui şi êstŭ modŭ d. notarŭ nu eliberéză zălógele, de unde advocatulŭ s'a adresatŭ cu a doua rugare la inspectorulŭ scolarŭ, unde lucrulŭ chiar acuma stă sub pertractare.

Étă procedurele ómenilorŭ dela scólile comunalĭ şi de statŭ, — se scóte dela săracii plugarĭ 5% pentru susţinerea scólei, rate anumite pentru pensiunea învĕţătorilorŭ şi pe lângă aceste glóbe scolastice pentru negligenţa âmbletului la scólă, carĭ se facŭ fără controlă şi după placŭ, căcĭ, precum ḑicŭ învĕţătorii şi membrii senatului, banii ne trebuescŭ pentru hârtiă, cerusă, cretă, cărţĭ etc. „had fizessen az ebadta", las' plătéscă cânele de elŭ.

Dér vorba ceea: apa trece, petrile rĕmânŭ! Dumneḑeu nu ne va lăsa. *Crişanŭ.*

Sciri poliţienescĭ — Iosifŭ Béres, ucenicŭ de cismarŭ, vestitŭ prin nenumĕrate sustragerĭ de obiecte din atelierulŭ maestrului sĕu, fŭ găsitŭ vagabundândŭ prin satulŭ Băcifalĕu şi arestatŭ. După-ce s'a constatatŭ că numitulŭ la ultima sustragere a comisŭ şi mai multe furturĭ în casa măestrului sĕu, cu învoirea acestuia va fi predatŭ autorităţilorŭ competente spre pedepsire.

Ḑilerulŭ de aci V. Gămulea a fostŭ aflatŭ Duminecă séra în curtea sa mortŭ. Ancheta medicală constată că numitulŭ a avutŭ o violentă scuipare de sânge (emoptisie).

In revierulŭ Vladenilorŭ s'a găsitŭ unŭ căpău fără stăpânŭ. Proprietarulŭ sĕ se anunţe la poliţia de aci.

La representaţiunea de Duminecă séra s'a perdutŭ unŭ binoclu. Aflătorulŭ e rugatŭ sĕ lŭ predea la poliţiă.

Mulţămită publică. — D-lŭ Ioane Cassan a donatŭ pentru biblioteca scólei nóstre:

1. Resbelulŭ Franco-Teutonicŭ din 1870—71 de A. Bujorŭ (10 fascicule.)

2. Actele privitóre la urḑirea şi înfiinţarea Associaţiunei transilvane (pe 98 de pagine.)

3. a II-a adunare generală a Associaţiunei transilvane (pe 114 pagine.)

4. Protocolulŭ adunărei generale a Associaţiunei transilvane ţinută în 7 şi 8 Septemvre n. 1863 la Blaşiu (pe 130 pag.)

Asemenea D-lŭ Dimitrie Ghibu comerciante în Tirgu-Jiului (România) a donatŭ pentru biblioteca scólei nóstre opulŭ germanŭ „Bibliothek der unterhaltung und der wissens, constătătorŭ din 13 fascicule.

Primindŭ eforia scolară opurile de mai susŭ, pe calea acésta esprimă cea mai căldurósă mulţămită Domnilorŭ donatorĭ.

Din şedinţa eforiei şcólei centrale grăniţerescă de reuniune.

Haţegŭ, 6 Noemvre 1887.

George Ciuciu, preşed. *Nicolae Sânzianu*, secret.

Ultime scirĭ.

Roma, 7 Noemvre. — S'a constatatŭ în Abisinia presenţa Cazacilorŭ:

Sofia, 7 Noemvrie. — Erĭ diminéţă la 10 óre, prima locomotivă a intratŭ în gara din Sofia; o mulţime compactă aştepta sosirea. Unŭ banchetŭ de 400 persóne a fostŭ oferitŭ, presidatŭ de prinţulŭ Ferdinand incognito, de toţĭ miniştrii. Prinţulŭ Ferdinand a felicitatŭ compania urându-i bună reuşită. Antreprenorulŭ d. Grozeff rĕspunḑêndŭ, a ḑisŭ că la finele anului o locomotivă va merge la Tzaribrod.

Londra, 8 Noemvre. — „Standard" ḑice că discursulŭ contelui Kalnoky a produsŭ o iritaţiă profundă la Petersburg, unde este consideratŭ ca o desfidere a Austriei la adresa Rusiei.

DIVERSE.

Unŭ mortŭ viu. — Ḑiarele din Kentucky scriu o istoriă fórte ciudată. Unŭ anumitŭ George Daniels, din Clinton, fiindŭ bolnavŭ mai de multe lunĭ, căḑŭ în stare de letargiă. Credêndu-se că murise, fŭ pusŭ într'unŭ cosciugŭ, unde rĕmase două-ḑecĭ de ore, până la sosirea rudelorŭ lui din împrejurimĭ. Acésta se petrecŭ într'o Miercurĭ. Joi, pe la mieḑulŭ nopţii, cei carĭ veghiau asupra mortului auḑindŭ unŭ suspinŭ adêncŭ în cosciugŭ, de spaimă fugiră toţĭ, afară de unŭ Neamţŭ, anume Wabbeking. Nouĕ suspine şi gemete auḑindu-se, Wabbeking desfăcu capaculŭ cosciugului, şi îndată vĕḑŭ că Daniels nu murise. Scosŭ din sicriu şi ţinutŭ în picióre cât-va timpŭ, elŭ făcu câte-va mişcărĭ convulsive, întinse din membre ca unŭ omŭ care s'ar fi deşteptatŭ dintr'unŭ somnŭ îndelungatŭ şi începŭ a vorbi. A doua ḑi, când veniră rudele pentru înmormêntare îlŭ găsiră glumindŭ cu cei de faţă. Daniels ḑise că a avutŭ consciinţă de totŭ ce se petrecea în jurulŭ lui fiindŭ în letargiă, dér nu putea face nicĭ o mişcare, nicĭ chiar sĕ mişte din buze. A repetatŭ textualŭ cuvintele prin carĭ doctorii au anunţatŭ mórtea sa rudelorŭ; auḑise plânsulŭ acestora şi-şĭ dăduse fórte bine séma de pregătirile ce se făceau pentru înmormêntare. Daniels e unŭ omŭ de opt-ḑecĭ şi doi de anĭ.

O colecţiă de documente vechĭ. — La librăria fraţilorŭ Şaraga din Iaşĭ se află o colecţiă fórte bogată de o mulţime de documente şi hrisóve domnescĭ, atâtŭ pe pergamentŭ cât şi pe hârtiă, şi anume: Eliaşŭ I 1447, Eliaşŭ II 1448, Stefanŭ celŭ mare 1492, Petru Rareşŭ 1528, Bogdanŭ fiulŭ lui Ştefanŭ 1576, Moise Movilă 1631 Vasile Lupu 1640, C. Cantemir 1681, etc. Fiăcare însoţite cu sigilulŭ fiă-cărui Domnŭ, care le-au eliberatŭ. Precum şi o mare colecţiă de peste 200 pe hârtiă în vechime de 200 anĭ. Tóte aceste suntŭ reservate pentru Academia Română, ḑice „Curierulŭ".

Losurile municipale de Bucurescĭ. — La 1 Noemvre st. n. s'a făcutŭ la Gotha a 83-lea tragere la sorţĭ a împrumutului cu primă alŭ oraşului Bucurescĭ. Étă numerele serilorŭ desemnate de sorţĭ pentru a fi rambursate: 238, 261, 345, 395, 441, 450, 797, 932, 1036, 1243, 1340, 1444, 1642, 1771, 2063, 2091, 2173, 2351 2432, 2733, 2846, 3218, 3295, 2297, 3369, 3478, 3634, 3666, 3736, 3753, 4134, 4251, 4284, 4299, 4460, 4598, 4612, 4747, 5048, 5258, 5287, 5303, 5321, 5495, 5503, 5721, 5737, 5827, 5948, 6019, 6088, 6097, 6266, 6478, 6492, 6522, 6654, 6665, 6774 7388. **Câştigurile principale** la loteria municipalităţii Bucurescĭ suntŭ: Losul de 100,000 lei seria 3634 Nr. 45; losulŭ de 25,000 lei seria 6522 Nr. 6; losulŭ de 5000 lei seria 2091 Nr. 4.

Meteorologiă. — Intr'una din şedinţele trecute ale Academiei francese din Parisŭ, d. Faye a analisatŭ o lucrare pe care d. Finley, unulŭ din meteorologiştii cei mai eminenţĭ din America de Nordŭ, a publicat'o asupra uraganelorŭ din Statele-Unite, numite *tornados*. Aceste teribile fenomene suntŭ unŭ adevĕratŭ flagelŭ pentru lumea nouă. Ele se producŭ pe fiă-care anŭ în numĕrŭ de aprópe 200, omorândŭ 800 persóne, rănindŭ 2000 şi dĕrîmândŭ 10,000 case. D. Finley recomandă compatrioţilorŭ sĕi asigurarea pentru a se garanta contra ruinei de carĭ ḑilnicŭ suntŭ ameninţaţĭ prin trecerea a câte unŭ tornado. Ceea-ce este mai interesantŭ în cartea sa, suntŭ amĕnuntele în carĭ intră asupra construcţiunei casematelorŭ în carĭ se refugiază unii locuitorĭ în casŭ de sinistru. Aceste casemate suntŭ în comunicaţiă cu casele şi servescŭ de adăpostŭ locuitorilorŭ surprinşĭ de uragan. Pentru persónele carĭ n'au casemate la disposiţia lorŭ, d. Finley sfătuesce pe compatrioţii sĕi ca la cea mai mică alarmă sĕ şaḑă în etajurile de josŭ ale caselorŭ, cu spatele reḑimate de ḑidurile despre vestŭ. Cu tóte acestea spre mai mare siguranţă este şi mai bine încă ca locuitorii sĕ iésă din case şi sĕ se întindă cu pântecele pe pămêntŭ la o distanţă destulŭ de mare încrucişându-şĭ baraţele pe capŭ spre a-lŭ protege. D. Faye crede că ar fi bine, afară de acésta, sĕ se propage în America teoria turbilionelorŭ ascendente, care, de aci înainte, trebue sĕ fiă substituită teoriei turbilóneIorŭ ascendente, care şĭ-a făcutŭ timpul. D. Dufour adresézā Academiei o notiţă asupra unei trombe care a fostŭ observată acum de curêndŭ pe laculŭ de Geneva. D. Faye a presintatŭ Academiei şi o seriă de frumóse fotografiĭ fórte curate representândŭ învălmăşala care a procedatŭ marea furtună dela începutulŭ lui Augustŭ. Acestea dau a spera că fotografia va perde aci înainte de a se mĕsura prin comparaţiune înălţimea norilorŭ de totŭ felulŭ carĭ până aci au scăpatŭ unorŭ observaţiunĭ precise.

Descoperire archeologică. — In Oregonŭ, unŭ locŭ stâncosŭ aprópe de Portland, s'a găsitŭ unŭ pesce petrificatŭ pe o cómă de munte pustiu, la o înălţime de 3000 de metri peste suprafaţa mării. Acestŭ pesce de sigurŭ e rĕmasŭ din acele periόde antediluviane, când munţii cei mai înalţĭ chiarŭ erau sub apă, precum au doveditŭ cele mai nouĕ cercetărĭ geologice ale savanţilorŭ, carĭ au găsitŭ chiar şi pe Hymalaia urme de plânte şi animale de apă. Capulŭ, pântecele şi aripile de sub peptŭ ale pescelui găsitŭ se vĕdŭ fórte bine şi se potŭ cunósce cu ochii nearmaţĭ; lungimea pescelui e de 17 şi jum. policarĭ, ér grosimea de 6 policarĭ, sĕmĕnă fórte multŭ cu scrumbiile de astăḑĭ. Acéstă reminiscinţă din timpurĭ antediluviane se află în proprietatea unui profesorŭ din Boston.

☞ *Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei" à 5 cr. se potŭ cumpĕra în totungeriu lui I. GROSS, şi în librăria d-lui Nicolae I. Ciurcu.*

Editorŭ şi Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

---

cu inele de cióie în degete, stau nerăbdătóre de-o parte şi cu ochii plecaţĭ făceau pe nevinovatele.

Femeile măritate stau printre ele, cu feţele trecute de munca cea grea a câmpului şi de rĕulŭ traiu şi netezescŭ séu mai aşeḑă câte ceva la hainele fetelorŭ.

Până vinŭ feciorii şi joculŭ este gata.

Sĕ-i veḑĭ îmbrăcaţĭ în pantalonĭ de postavŭ de diferite colorĭ, croiţĭ cam lărguţĭ, în cămaşĭ cu pumnuleţĭ şi cu gulerŭ cu câte trei nasturĭ, cu papucĭ scumpĭ, cu peptare de postavŭ séu de mătasc, cu pălării fine împodobite cu păunŭ séu cu florĭ, şi sĕ nu credĭ că suntŭ ţĕranii, carĭ erĭ munceau în câmpŭ în ruptulŭ capului şi carĭ desculţĭ prin miriştea de grâu şi de orzŭ umblau ca pe trotoarŭ.

„Dinga, dinga" începŭ lăutarii şi joculŭ s'a începutŭ.

Imprejurŭ şi pe lăviţile Radiţei stau bĕtrânii îmbrăcaţĭ bĕtrânesce, dér totŭ în costume ca feciorii, de regulă însĕ cu căciulĭ în capŭ şi cu papucĭ cu încheetorĭ în picióre; ei povestescŭ despre felŭ de felŭ de lucrurĭ, care au fostŭ mai nainte şi care astăḑĭ s'au risipitŭ în vêntŭ.

Alăturea popa, cu hainele lui unse, cu pĕrulŭ împletitŭ şi băgatŭ pe sub reverendă, cu potcapiulŭ plin de untdelemnŭ, cu nasulŭ roşiu şi sgrăbunţurosŭ şi cu ţuiculiţa în mână, povestesce despre dracĭ, despre îngerĭ, despre sfântulŭ „Sisoe şi aripa Satanei", despre puterea rugăciunilorŭ şi despre necredinţa ce s'a înrădăcinatŭ între cei tinerĭ, şi astfelŭ lăţesce în poporŭ învĕţăturile lui Christosŭ. Unŭ adevĕratŭ propoveduitorŭ alŭ credinţei! Nimenea nu póte ḑice nimicŭ decâtŭ dóră că'i lipsesce simbolulŭ din mână.

Joculŭ începuse de multŭ.

Joculŭ este jocŭ şi elŭ este afară, ér cârciuma Radiţei e mai frumósă pe din lăuntru ca pe din afară.

Afară se vede o feréstră ca de unŭ stânjinŭ pătratŭ, cu unŭ giamlâcŭ caracteristicŭ în ţéra românéscă pe ale cărei policióre se află nenumĕrate sticle cu rachiurĭ diferite şi în tóte colorile. Alăturea suntŭ mititei, colo ghiudenĭ, mai susŭ ceva pastramă uscată, mai la o parte praporĭ de mielŭ şi chiagurĭ de viţelŭ, ér sub straşină se vede atêrnată sumedeniă de pastramă prόspĕtă, pe care se plimbă milióne de musce ţinênd Ţiganilorŭ isonul cântecile lorŭ.

Dér cum spuneamŭ, cârciuma Radiţei e mai frumósă pe dinăuntru ca pe din afară, şi cine vrea sĕ ḑică că a fostŭ la Radiţa, sĕ între la ea în casă.

Cârciuma unde şéde lumea e cârciumă ca tóte cârciumele, dér are ea două odăi curate pentru câte unŭ óspe mai cilibiu séu cum ḑicea Radiţa pentru „ómenĭ din *poblică*". Aceste două odăi erau lipite cu lutŭ, de amêndouĕ laturile nisce paturĭ lungĭ coperite cu ţóle şi cu diferite ţĕsăturĭ de casă. Icóne în spre rĕsăritŭ, câte o masă în fiă care căscióră, o oglindă cu rame aurii, nisce tablourĭ carĭ representau scene din Bulgaria. In unulŭ din paturĭ se aflau perinĭ şi saltele până în grindă, tóte însĕ acoperite cu ţĕsăturĭ de casă. Păreţii în laturĭ încă erau coperiţĭ cu lungĭ ţĕsăturĭ în tóte colorile, ceea ce da faţă odăii întregĭ.

Cine le-a făcutŭ tóte acestea nu se întrébă nimenea, destulŭ că le avea Radiţa şi Radiţa era harnică, şi tóte acestea erau ale ei.

Lumea era aţintită la jocŭ.

Deodată joculŭ se opresce. Bĕtrânii se scólă de pe lăviţĭ şi privescŭ de-alungulŭ drumului, ér Radiţa, drăcósa cârciumăriţă, îşĭ scóse frumosulŭ ei capŭ prin giamlîculŭ hazliu, şi se uita şi ea unde se uita lumea.

Matei venea călare.

Erau cincĭ lunĭ de ḑile de când nu fusese la Radiţa, şi astfelŭ tótă lumea era în mirare; cum de Matei e la Radiţa la jocŭ şi ce are de gând sĕ facă?

Logofĕtulŭ era palidŭ şi se simţia mişcatŭ, şi inima şĭ-o auḑia cum bate.

Descălecă între strigătele ţĕranilorŭ, îşĭ lasă calulŭ în plata sfinţilorŭ şi scuturându-se de prafŭ intră la Radiţa.

Radiţa îlŭ primĭ în casa cea mai de cinste, cum îlŭ primea totdéuna, se uită odată la elŭ în faţă, dér nu ḑise deocamdată nimicŭ, deórece băgă iute de sémă că Matei nu pré se uita deadreptulŭ şi că ochii şi'i ţine totŭ cam în pămêntŭ.

Era curiósă clipă.

(Va urma.)

Móra cu vaporŭ de vălțuitŭ (becheluit) a lui Martin Fromm în Brașovŭ.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 7 Noemvre st. n. 1887.

Rentă de aurŭ 5%	— —
Rentă de hârtiă 5%	99.75
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	145.15
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	97.20
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	— —
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	113 25
Bonurĭ rurale ungare	104.70
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.50
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	104.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.—
Bonurĭ rurale transilvane	104 95
Bonurĭ croato-slavone	104 25
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	99.75
Imprumutulŭ cu premiu ung.	123 25
Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	122.—
Renta de hârtiă austriacă	89.70
Renta de arg. austr.	82.85
Renta de aurŭ austr.	112,10
Losurile din 1860	134.80
Acțiunile băncel austro-ungare	888 —
Act. băncel de creditŭ ung.	288.—
Act. băncel de creditŭ austr.	282.20
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.93
Napoleon-d'orĭ	9.42
Mărcĭ 100 împ. germ.	61.50
Londra 10 Livres sterlinge	125 25

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 22 Octomvre st. v. 1887.

	Cump.	vĕnd.
Renta română (5%)	$93\frac{1}{2}$	$94\frac{1}{2}$
Renta rom. amort. (5%)	96—	97—
» convert. (6%)	91—	92—
Impr. oraș. Buc. (20 fr.)	34—	36—
Credit fonc. rural (7%)	105—	106—
» „ „ (5%)	$91\frac{3}{4}$	$92\frac{1}{4}$
» » urban (7%)	103—	104—
» » » (6%)	96—	97—
» » » (5%)	$87\frac{1}{2}$	$88\frac{1}{2}$
Banca națională a României 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Națională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	$14.\frac{1}{4}$	15.—
Bancnote austriace contra aurŭ	2.03	2.04

Cursulu pieței Brașovŭ

din 8 Noemvre st. n. 1887.

Bancnote românescĭ	Cump.	$8.67\frac{3}{4}$	Vĕnd.	8.73
Argint românesc	»	8.60	»	8.65
Napoleon-d'orĭ	»	9 92	»	9.96
Lire turcescĭ	»	11.22	»	11.26
Imperialĭ	»	10.20	»	10.25
Galbenĭ	»	5 90	»	5.95
Scrisurile fonc. »Albina« 6%	»	101.—	»	102.—
„ » „ 5%	„	98.—	»	99.—
Ruble Rusescĭ	»	113.—	»	$114.\frac{1}{2}$
Discontulŭ	»	$7—10\%$ pe anŭ.		

Tipografia ALEXI, Brașovŭ.